

---

# Konference Balkan Express 2023

---

Konference Balkan Express, pořádané od roku 2013, jsou největšími konferencemi v oblasti balkanistiky, které se pravidelně konají v Česku. Organizátoři letošní ročník věnovali památce Mirjam Moravcové (1931-2023), etnoložky a balkanistky z Fakulty humanitních studií UK, spoluzakladatelky (2013) a členky organizačního výboru.

V listopadu proběhla 7. mezinárodní balkanistická konference Balkan Express, která se zaměřila na Balkán prostřednictvím konceptů orientalismu a okcidentalismu od 19. století do současnosti. V centru pozornosti byly mechanismy integrace a dezintegrace, sociální konstrukce lokálních, národních a evropských identit v jihovýchodní Evropě a diskurzy, které tyto procesy dále formovaly. Orientalismus je termín, který zavedl Edward Said, a označuje asymetrické západní vnímání Východu (tj. Orientu). V těchto předpojatých orientalizujících perspektivách byl Východ obvykle konstruován jako "neevropský" a radikálně odlišný od zbytku starého kontinentu. Okcidentalismus, stereotypní a zkreslený obraz Západu (Okcidentu), je od 19. století do současnosti přítomen také na Balkáně. V jihovýchodní Evropě se okcidentalismus dnes často projevuje jako odmítání evropských integračních procesů a zároveň jako snaha o vybudování zdánlivě nezávislé pravoslavné křesťanské civilizace nakloněné Rusku v protikladu k údajně "prohnilému a dekadentnímu" Západu.

Letošní ročník s podtitulem *Between Orientalism and Occidentalism* (Mezi orientalismem a okcidentalismem) analyzoval pojmy, praktiky a diskurzy orientalismu a okcidentalismu z interdisciplinární perspektivy (historické, antropologické, politické a kulturní) s cílem zlepšit komunikaci mezi jednotlivými obory. Konference přinesla inovativní pohled na region, který se v současnosti (jak tomu bylo často i v minulosti) stává nestabilním a potenciálně výbušným prostorem, kde Evropa (Západ), Rusko, islámský svět a další aktéři soupeří o politický, ekonomický a kulturní vliv.

Celkem proběhlo jedenáct tematických panelů s devětadvaceti akademickými příspěvky (každý v délce 30 minut) od jednatřiceti aktivních účastníků z Austrálie, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Černé Hory, Česka, Chorvatska, Irsku, Maďarska, Německa, Polska, Rakouska, Rumunska, Slovenska, Slovinska, Srbska a Velké Británie. Hlavní řečník letošního ročníku Hariz Halilovich (RMIT University, Melbourne, Austrálie), oceňovaný antropolog a profesor globálních studií, přednesl hlavní přednášku s názvem *Global Echoes of the Balkans War Tunes: Popular Culture and (Self-)Orientalism of Imagined Enemies and Real Victims*. (Globální ozvěny války na Balkáně: Populární kultura a (sebe)orientalismus domnělých nepřátel a skutečných obětí).

Kromě klasických akademických prezentací byly na programu také dvě speciální prezentace knih. Krasimira Marholeva (Journal Balgari, Praha), bývalá doktorandka a blízká spolupracovnice Dr. Mirjam Moravcové (1931-2023), nestorky české etnologie a balkanistiky, spoluzakladatelky a členky organizačního výboru konferencí Balkan Express, hovořila o poslední knize Moravcové, vydané jen několik dní po jejím odchodu, anglicky psané monografii s názvem *Ethnic Diaspora Festivities in the Czech Republic* (Praha: Karolinum, 2023). Profesor Clemens Ruthner (Trinity College, Dublin, Irsko) představil kolektivní sborník *Peter Handkes Jugoslawienkomplex* (Würzburg: Königshausen & Neumann, 2022), který vydal společně s literárním vědcem Vahidinem Preljevičem. Kniha přináší kritický přehled kontroverzního angažmá rakouského spisovatele Petera Handkeho (Nobelova cena za literaturu, 2019) na Balkáně a fundovanou dekonstrukci jeho diskurzu a osobních postojů k válkám v bývalé Jugoslávii.

O závěrečný kulturní program se postarala Aida Mujačić, zpěvačka a muzikoložka žijící a působící v Praze, která přednesla několik tradičních písní z rodné Bosny a Hercegoviny v bosenském jazyce (sevdalinke) a ladino (jazyk sefardských Židů) a vysvětlila veřejnosti jejich historickou i hudební genezi. Hlavní společenská akce a neformální networking se konaly v *Lastavici - Sdružení občanů bývalé Jugoslávie* nedaleko pražského Václavského náměstí. Lastavica dlouhodobě aktivně podporuje toleranci, multikulturní porozumění a pěstování vazeb a výměn mezi zeměmi bývalé Jugoslávie a Českem.

Závěrečný program je ke stažení [zde](#).

Odkaz na oficiální videozáznam konference naleznete [zde](#).

*Foto: Domingo Mohedano, Markéta Slavková a Boris Skenderija*

7. mezinárodní a mezioborová konference balkánských studií

**Balkan Express 2023: Between Orientalism and Occidentalism**

Datum: 10.-11. listopadu 2023

Místo: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy

Institucionální podpora:

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy

Historický ústav Akademie věd ČR

Filosofický ústav Akademie věd ČR (Zora Hesová)

Český národní komitét balkanistů - Česká společnost pro slavistická, balkanistická a byzantologická studia (ČSSBBS)

Konference se konala za podpory Strategie AV 21 - Špičkový výzkum ve veřejném zájmu, výzkumného programu Akademie věd ČR, a České asociace pro sociální antropologii (CASA).

*František Šístek a Markéta Slavková za organizační tým konference Balkan Express*